

Kirjallisuutta.

Suomalais-englantilainen tulkki ynnä Amerikan opas siirtolaisia varten. Kustantaja: Yrjö Weilin, Helsinki 1902. 41 sivua. Hinta 1 mka.

Suomalais-englantilainen tulkki. (Ylipainos edellisestä). 26 siv. Hinta 60 p:ää.

Yllämainitut hyödylliset ja tarpeen vaatimat kirjaset ovat äskettäin ilmestyneet kirjakauppaan. Edellinen sisältää: siirtolaisille sovitetun tulkin, Yhdysvaltain uuden siirtolaislain ja paljon tietoja Amerikan suomalaisista, heidän seurakunnistaan, työpalkoistaan, elinsuhteistaan y. m., Kalevan (ei »Kalevan kansan») siirtolasta ja sen sopivaisuudesta maanviljelykselle sekä käytännöllisiä neuvoja Amerikkaan matkustaville. Jälkimmäinen kirja on yksinomaan kielellinen tulkki. Molempia kirjasia saattaa suositella siirtolaisille. Oppaassa olevat yleiset tiedot Amerikan oloista ja sinne menosta ovat lyhykäisyydessään valaisevia ja tärkeitä matkustajille, ja saksalaiseen malliin laadittu kielitulkki täyttää paikkansa sangen hyvin, paremman ja laajemman kielioppaan puutteessa. Lauseet, sanat, kysymykset ja vastaukset ovat huolellisesti valitut (sisällysluettelo vain puuttuu) ja englanninkielen ääntämisen fonetinen transskriptsioni on yleensä onnistunut.

Semmoinen englanninkielinen lause kuin esim.: *I am sorry to hear it* (ikävä kuulla; tulkissa: minä valitan kuullessani sitä – joka on kankeaa suomea) on merkitty äännettäväksi tällä tavalla: »äjm (miksei: äim?) sorri (paremmin: sori) tu hier it», ja se on mainittava onnistuneeksi. Kun suomalainen sen sillä lailla ääntää, ymmärtää englantilainen.

Kuitenkin tahtoisin tehdä muutamia muistutuksia juuri tähän muuten niin taitavasti sovitellun transskriptsionin suhteen. Tuntuu niin kuin kirjan suomalainen tekijä ei aina olisi muistanut ja kyllin tarkasti silmällä pitänyt, että se on tehty suomalaisia, vieläpä kieliä taitamattomia suomalaisia varten, jos kohta alkulauseessa on sanottu, että »englantilaisten sanojen ääntämistapa on merkitty tässä mitä yksinkertaisimmin on voitu, silmälläpitäen lukijain ymmärtämismahdollisuutta». Siellä täällä on nim. ääntäminen merkitty ruotsalaiseen tai saksalaiseen tapaan – pitkä k-ääni useimmiten ck:lla, sukuääni sh aina sch:lla, pitkä vokaali usein yhdellä kirjaimella (porter pro: poorter eli pooter), lyhyt konsonantti sitävastoin välistä kahdella kirjaimella (better pro: beter eli betör, letter pro: leter eli letör) – ja muutamasta merkistä ei ole tehty selkoa, esim. tarpeettomasta -merkistä, jolla vain on tarkotettu lyhyttä e:tä.

Englantilaisesta th:sta on tehty oikein äänteellinen hirviö. Pieni ääntämisen ohjaus on kyllä annettu alussa, mutta fonetisena vastineena on käytetty sangen hankalaa merkkiä: f3. Puhumatta siitä, ettei tällä tavoin ole tehty eroa puheäänellisen ja puheäänettömän th:n välillä, on semmoinen merkitseminen ollut aivan tarpeeton. Yksinkertaisinta olisi ollut kirjottaa vain th (puheääneton th) ja dh (puheäänellinen th). Artikkelin *the*, jota nyt on merkitty äännettäväksi f3 olisi esim. tullut tämmöiseksi: dhe tai dhi. *Nothing* (ei mitään) ei olisi tarvinnut mitään transskriptsionia (pro nyt: n f3ing).

Täydellistä johdonmukaisuutta lausumistavassa ei ole aina noudatettu. Diftongillinen pitkä englantilainen o pm merkitty milloin oo:lla, milloin ou:lla: noo ja nou, gouing, nouts, mutta boons, oon. Oikeampi olisi ollut aina käyttää diftongia: nou (*no*), gouing (*going*), oun (*own*), bouns (*bones*). Sitävastoin on hyväksyttävä, että englantilainen r, vaikka niin suuresti eroaakin meidän r:stämme, on melkein aina merkitty äännettäväksi.

P. E.

Kirjallisuutta.

Arvid Järnefelt: Orjan oppi. – Helena.

»Taide ei saa olla aatteen palveluksessa», sanotaan, mutta semmoisen lauseen saattaa helposti väärinkäsittää. Tietysti tällä ei tarkoiteta muuta kuin että se taide, josta tendensi luonnottoman selvästi astuu näkyviin, on onnistumaton. Sillä eihän itse taide koskaan saata olla ilman aatetta!

Mitä on taide? »Se on elämää». Se ei ole taidetta, ellei se vaikuta meihin niinkuin elämä itse, s. o. vakuuttavasti, niin että meidän täytyy huudahtaa: »tämä on totta!»

Ja mitä on elämä? Ilon ja surun vaihtelua – pintapuolisesti katsottuna. Pintapuolinen taidekin on refereeraamista, valokuvaamista.

Elämä välistä nauraa – niin taidekin. On semmoisia keveitä hetkiä elämässä, semmoisia taideteoksia, joista on »vain huvia», mutta niitä on harvassa. Ovatko ne edes todellisia?

Useimmiten on elämä toista. Vaikkei se olisi suruakaan, on se kumminkin toista. Mitä? Opettavaa, Ja se se onkin suurin hyvä.

»Elämä opettaa», sen kaikki ihmiset myöntävät. Mutta mitä tämän on muuta, kuin että elämä onkin täynnä »aatetta»? Elämä on itsessään aatteellinen, ja eri ihmiset näkevät eri puolia sen aatteesta. Ne, joilla on tarkin silmä ja syvin tiedonhalu, pääsevät sen aatteellisuuden syvimpään tuntemiseen – sen »elämän tarkotuksen» tuntemiseen, josta pinnalla elävät ihmiset eivät tahdo kuulla puhuttavan.

Mutta koska elämä opettaa, opettaa taidekin. Tosi taide aina opettaa. »L'art pour l'art» *) – mitä se on? Jos taide ei ole kuollut, vaan elävä, jos se on ikuisesti elävä, niin se juuri merkitsee, että se ei ole itseään varten. Ihminen kuolee, jos hän elää itseään varten, samoin taide. »L'art pour l'art», se on taiteen kuolemantuomio, mutta sanokaamme: »l'art pour la vie!» **)

Ja kun taide on elämää varten, kun se on elämää silloin se opettaa. Ei taiteilijain tarvitse ajatella luodessaan: »tällä teoksellani tahdon opettaa sitä ja sitä» (mikä onkin vaarallinen ajatus), mutta hän on kumminkin ihmisten opettaja samassa määrin kuin hän on elämän ymmärtäjä. Sen verran kuin hän elämästä näkee, sen verran hän sitä muille näyttää.

Sanoin vaaralliseksi ajatusta »minä tahdon opettaa», sillä kokemus osottaa, että siitä tulee tekaistua taidetta. Tällä en suinkaan tarkota, että taiteilijan pitäisi sanoa itselleen: »en tahdo mitään opettaa», sillä luulen, että suurimmat taiteilijat aina ovat olleet itsetietoisia. Mutta he eivät ole ajatelleet: »minä tahdon opettaa», vaan: »näin elämä opettaa – näin se on minua opettanut».

Ja miksi emme ottaisi oppia eläältä? Kuta enemmän itseämme kiellämme elämän edessä, sitä enemmän se meille opettaa.

Arvid Järnefelt on tunkenut syvälle elämän salaisuuteen. »Mikä ihmissydämen tuntija!» on hänestä sanottu. Hän on vielä enemmänkin. Hän on puhtaan ihmissydämen tuntija. »Sydäimestä lähtee ulos kaikki paha» – sen ovat kaikki psykologit oivaltaneet. Mutta että sydäimestä myöskin lähtee ulos kaikki hyvä, että »puhtaat sydäimestä saavat nähdä Jumalan» – sitä ei vielä yleisesti tunnusteta »intressantiksi». *Arvid Järnefelt* on yksi niistä, jotka sen totuuden edestä uskaltavat elää.

Mitä nämä hänen viimeiset kirjansa meille opettavat?

»Orjan oppi» kertoo hallitsijasta, joka orjansa, kristityn lääkärin opetuksesta ymmärtää, että ainoa hyvä työ, minkä hän voi tehdä, on luopua asemastaan. Ja vaikkei hän heikkoudessaan kykene sitä heti tekemään, tulee kuitenkin koko hänen hallituksensa olemaan asteettaista luopumista etuoikeuksestaan. Ja juuri tämän kautta, että hän hallitsee niinkuin ei hän hallitsija olisikaan, tekee

*) Taide taiteelle.

**) Taide elämälle. Toim.

hän kansansa onnelliseksi. Roomalainen Tiitus, joka sotapäällikkönä olleessaan oli tunnettu julmuudestaan, muuttuu keisariksi tultuaan tuoksi lempeäksi kansansa isäksi, joka hankki hänelle nimen »amor ac deliciae generis humani» (ihmiskunnan rakkaus ja sulo). Tämän Tiituksen elämän on Järnefelt ottanut näytelmäkappaleensa aiheeksi ja tunnustettava on, että se aihe on mainiosti löydetty. »Se non è vero, è ben trovato»^{*}).

»Helenassa» käsitellään kaksi »kysymystä»: sukupuoli-kysymystä ja socialismia.

Mitä edellisessä asiassa »Helenasta» oppii, sitä en käy tässä selittämään. Sen jokainen kirjan lukija itse paraiten näkee; pintapuolinen, proosallinen selonteko jäisi aivan ilman sitä elävän todellisuuden tuoksua, joka kertomuksesta huokuu.

Sosialismi taas tulee juuri siihen valoon, johon elämä sen asettaa: että sen asia on suurinta, mitä meillä on, mutta että sen tunnustajat joutuvat perin harhaan ja kadottavat totuuden näkyvistään, kun he rupeavat pyrkimään valtaan, s. o. lakkaavat itse olemasta sosialisteja. Sosialismi on »yhteistyötä yhteisvoimin», mutta mitä yhteistyötä kansan kanssa se on, kun yksi pyrkii muita ylemmäksi heitä »edustamaan» ja vaikuttamaan? Järnefelt näyttää, että todellinen sosialisti on se, joka vaatii itseltään, että hän itse personallisesti elää kuin sosialisti, tunnustaen kaikkien veljeyttä ja yhdenvertaisuutta. Romanin päähenkilö Helena kehittyy tämmöiseksi sosialistiksi, jota vastoin Korpimaa, joka Helenan herätti, kehittyy vastakkaiseen suuntaan . . .

Kun olin kirjan lopettanut, oli pää-ajatukseni: »voi, voi, ettet sinä ollut pitempi».

Järnefeltin taide on merkillisesti viehättävä.

Pekka Ervast.

(*Työmiehen Illanvietto* 1902, ensimmäinen vuosikerta, N:o 14, Helsingissä, Joulukuun 5 p. 1902, s. 115, palstat 1-3.)

^{*}) Jos ei ole tosi, on kuitenkin hyvin keksitty.